

Karig Sára

A SZERENCSE LÁNYA

életútinterjú

készítette
BAKONYI ÉVA

*Az Országos Széchényi Könyvtár – 1956-os Intézet
Oral History Archívumában található eredeti életútinterjú
(készült 1988–1989, sorszáma: 167.) szerkesztett változata*

Sajtó alá rendezte és a jegyzeteket írta

SCHMAL ALEXANDRA

Lektorálta

PALASIK MÁRIA

BENEDEK MIHÁLY

A borítón: Karig Sára, 1941
Helen Frey Rochlin jóvoltából

© Karig Sára örököse, 2019

© Bakonyi Éva, 2019

Na, hogy miért dobtak ki engem a zárdából, azt is elmondom. Nálunk soha nem verték a gyerekeket. Senki nem is figyelmeztetett engem arra, hogy ott esetleg előfordulhat. Elég nagy érdeklődéssel mentem iskolába, bár akkor már olvastam, könyveket nem tiltottak el tőlünk, és normális, emberi hangon beszéltek nálunk. Nagy örömmel, új táskával, a kis matróruhámban elindultam, fekete lakkcipőben, fehér zoknival. Még anyám mondta: „Ne piszkítsd össze, és ne a háztetőn menj, tedd meg ezt most az egyszer.” Elmentem, beültem a padba. Említettem, hogy én már akkor olvastam. A Miasszonyunkról elnevezett iskolanővéreknek nagyon szép egyenruhájuk volt. Fekete, alatta fehér, és az arcukból csak kevés látszott, a nyakuk már nem. Fekete-fehér volt minden rajtuk, rakott szoknyában jártak, néha fehér kötényt vettek fel, például a háztartási órán. Az volt a nagy csalódás, mikor láttam, hogy bejön egy nő, kis fityula volt a fején, semmi fátyol, ami lebegett volna utána. Jelöltnő volt, nekik is volt próbaidejük.

Ahogy én emlékszem – aztán a család is elmondta nekem az én rémtetteimet –, üldögéltem, elzsibbadt a lábam, aztán fölálltam, és elkezdtem sétálni. Akkor megkérdezte: Téged hogy hívnak? Karig Sára. Miért sétálsz? Mondom, mert elzsibbadt a lábam. Mit képzelsz te, ha itt mind a harmincan sétálni kezdenétek, mi lenne itt, milyen zsidvászár? Erre én azt mondtam, lehet, hogy a többieknek nem zsidvadt el a lábuk. Akkor kihívtott: Gyere ki, nyújtsd ki a kezedet, tedd össze az ujjaidat! És akkor egy nádpálcával rávert, nagyon fájdalmas volt. Az én kis agyamat előntötte a vér, megfogtam a pálcát, és rávertem a tanítónőre kétszer. Mondtam: Fáj? Nekem is fáj. Lecsaptam, megfordultam, és kimentem. Mondom, én nem jövök többet ide vissza, engem még soha senki nem ütött meg az életben. Óriási nagy botrány lett belőle. Behívták édesanyámat, aki elkövette azt a nem helyénvaló tapintatlanságot, hogy elmosolyodott, nem tudott nem nevetni. Mert ez ellenkezett az ő felfogásával. A Montessori-nevelésnek egyik alapelve, hogy a gyereket nem szabad ütni, nem úgy kell nevelni, hanem a példa erejével. Amikor hazamentem, épp ott volt az egyik Szabay fiú, Szabay Gyula, aki amikor már teljesen elszegényedett, faszobrász lett. Nekem még van olyan lámpám, meg szekrényem, amit ő csinált. Gyula azt mondja: Mi történt? Gondold meg, Gyula – mondom –, rám vert az a perszóna. Nem is apáca néni volt, hanem egy jelölt, és rám vert! Azt mondja: Mondd meg, ha találkozol vele, azt üzenem neki, hogy ha még egyszer hozzád mer nyúlni, akkor bemegegyek, és bombát teszek a zárda alá, és fölrobbantom az egész pápista társaságot. Ezt nagyon jól megjegyeztem, még ma is tudom a szöveget. Amikor bevittek, hogy bocsánatot kérjek, azt mondtam: Én bocsánatot kérjek?

Kérjen ő bocsánatot, hogy engem megvert, egy ekkora nagy nő egy ilyen kicsi gyereket. Különben is a Gyula bácsi megmondta, hogy ha még egyszer hozzám nyúlnak, hoz egy bombát, a zárda alá rakja, és az egész pápista társaságot a levegőbe röpíti! Erre ki akartak zárni Magyarországot összes iskolájából hatéves koromban.

És mi lett a vége?

A nagyanyám bölcs öregasszony volt, engem nagyon szeretett, és ez a dolog tulajdonképpen tetszett neki. A családban mindig a nők voltak azok, akik gerinccel rendelkeztek. Anyámban, nagyanyámban, bennem, még a nővéremben is megvolt ez a tulajdonság. Ő egy makacs, csöndes valaki volt, mindig tudta, mit csinál, nagyon jellemes, egyenes nő volt. Szóval a nagymama nagyokat nevetett, éppen szivarozott. Szívta a szivarját, és azt mondta: No, majd én elintézem. És akkor elment a dr. Gonczlik Kálmán plébánoshoz, és azt mondta: Hát csak nem fogják egy gyerek életét tönkretenni? Mit adjak a Miasszonyunkról elnevezett iskolanővéreknek, mit akarnak, egy kecskét, vagy egy tehenet? A tehen, az jobb lesz, mondta Gonczlik Kálmán. És akkor valahogy elintézték, de azzal a kikötéssel, hogy nem mutatom a képemet az iskolában. Julika testvérem úgyszintén magántanuló volt, így én is az lettem. Jött egy tanítóképzős növendék vagy felsőbb osztályú gimnazista, már nem emlékszem. Aztán volt idő, amikor nevelőnőink voltak, de azokat mindig kiszekíroztuk, úgyhogy róluk végül lemondtak.

Szóval otthon rendszeresen mindenféle tantárgyakat tanultak? Milyen a magántanuló élet?

Anyám azt akarta, hogy rendszeresen éljünk, tehát föl kellett kelnünk időben, le kellett ülni, és megcsinálni a leckét. Ha azzal készen voltunk, azt csinálhattunk, amit akartunk. Tehát ha volt öt óra, amit az iskolában végignatkoznak, és mi azt megcsináltuk két óra alatt, akkor a három óra a miénk volt. Különbösen is jobb, ha a gyerek kint van az udvaron, ugye.

És vizsgázni kellett minden évben?

Igen, vizsgázni kellett magántanulóként. Ennek még van egy tréfás folytatása. Azt hiszem, Tóth Kálmán bajai születésű költőről nevezték el később a Miasszonyunkról elnevezett iskolanővérek iskoláját. És a fennállásának ötven- vagy százéves évfordulója alkalmából írt nekem egy fiatal tanárnő, hogy úgy tudják, én is oda jártam, mondjam el az emlékeimet az iskolával kapcsolatban. De nem kaptam meg időben a levelét, mert azt hiszem, éppen Ausztráliában voltam. Tény, hogy mikor megjöttem, nagyon jól derültem, mi lenne, ha megírnám: felrobbantom az egész pápista társaságot.

*A kötet megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alapprogram
támogatta*

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2019-ben
Felelős vezető Vadász Katalin igazgató

Felelős szerkesztő Schmal Alexandra
Korrektor Tomka Eszter
A kötetet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 8994
Kner Antikva betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 3840 6
ISSN 0324-797X